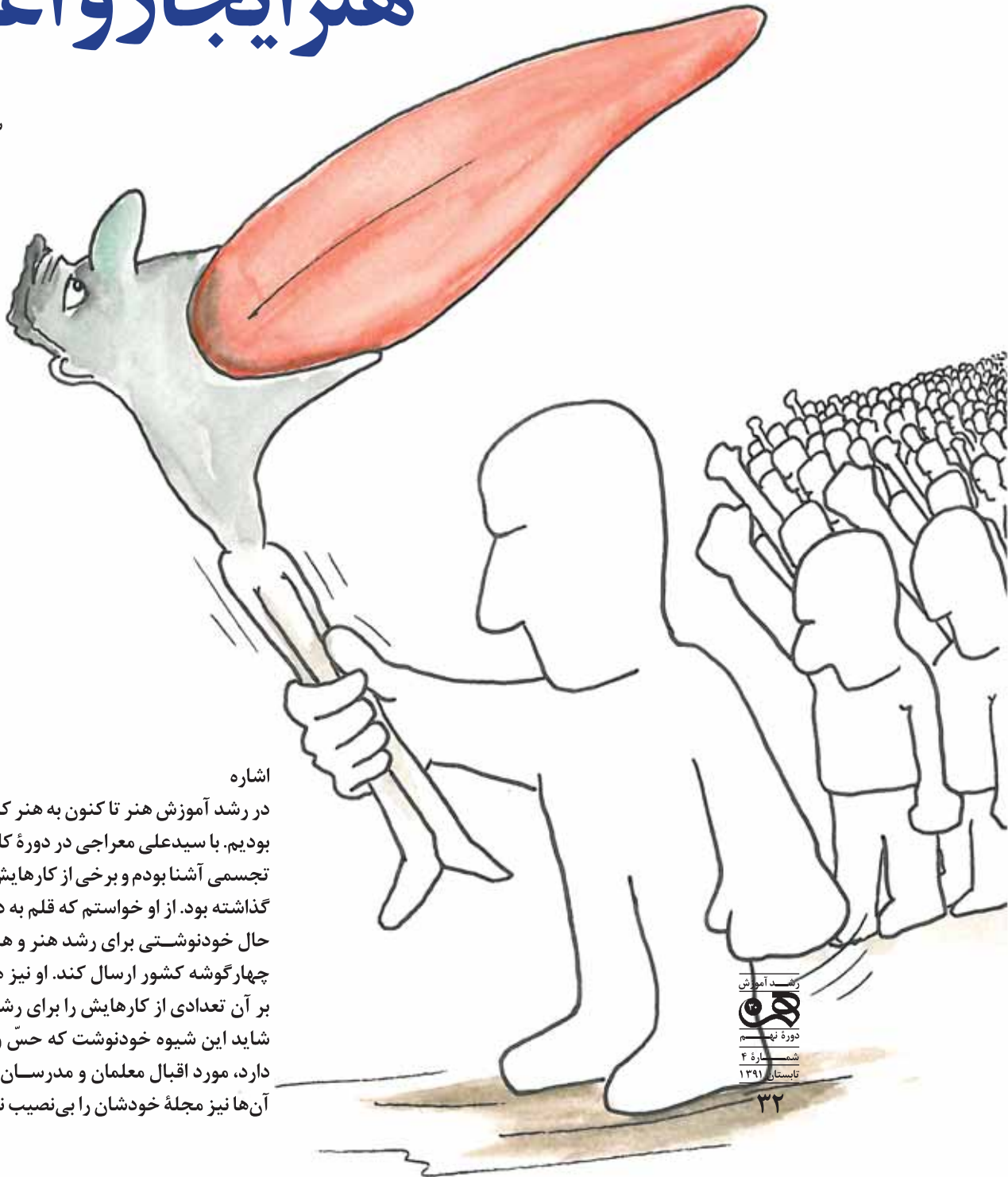

عشق بلند آمد و دلبر غیور

کاریکاتور، هنر ایجاز و اغراق

سیدعلی معراجی

اشاره

در رشد آموزش هنر تا کنون به هنر کاریکاتور نپرداخته بودیم. با سیدعلی معراجی در دوره کارشناسی هنرهای تجسمی آشنا بودم و برخی از کارهایش را برایم به یادگار گذاشته بود. از او خواستم که قلم به دست گیرد و شرح حال خودنوشتی برای رشد هنر و همکاران خودش در چهارگوشه کشور ارسال کند. او نیز همتی کرد و علاوه بر آن تعدادی از کارهایش را برای رشد هنر ارسال کرد. شاید این شیوه خودنوشت که حس و حال صمیمانه‌ای دارد، مورد اقبال معلمان و مدرسان هنر قرار گیرد و آن‌ها نیز مجله خودشان را بی نصیب نگذارند.

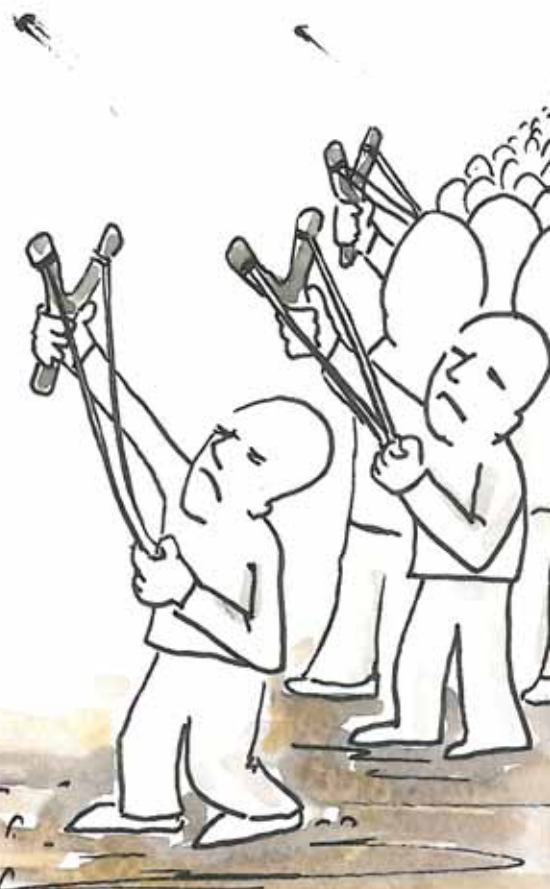
رشد آموزش
دوره نه
شماره ۴
تابستان ۱۳۹۱

... به دنبال هنر

سالیان بسیاری از اولین تجربه قلم‌زنی‌ام می‌گذرد و در نخستین قلم به دست گرفتن‌ها خط‌خطی کردم، نقاشی کشیدم و پدر و مادرم با چه صبر و حوصله‌ای نقاشی‌هایم را دیدند و تشویق کردند که نقاشی بکشم. در تصاویری که می‌کشیدم گویا به دنبال چیز دیگری بودم و دوست داشتم با تصاویرم حرف بزنم می‌خواستم زیبا بکشم اما بلد نبودم؛ زیرا کسانی هستند که همیشه بهتر از تو می‌کشند و بهتر از تو می‌اندیشند؛ حال آن‌که من دوست داشتم با تصویر سخن بگویم و با دیگران ارتباط برقرار کنم. با این همه خیلی اتفاقی وارد هنرستان رشته گرافیک شدم. درس‌ها را هم خوب فهمیدم؛ هر چند که همه این‌ها را مدیون اساتید بزرگوار خود در دوره هنرستان بودم و آن‌قدر اعتماد به نفس به من دادند و آن‌چنان اعتماد به خود داشتم که هم‌زمان شروع به آموزش در مکان‌های مختلف و حتی شهرستان‌های اطراف استان گیلان نمودم. اگرچه بیشتر رشته‌های هنری را تجربه کردم و در هر کدام دقیق شدم تا بتوانم از آن‌ها لذت ببرم و خوب بیاموزم تا به موقع خوب آموزش دهم. اما روح سرکش من به دنبال چیزی فراتر از لذت بود؛ این‌که آیا می‌توان با استفاده از معانی و مفاهیم عمیق شادمانی و لذت را به مردم هدیه کرد و یا بر لبی خنده نشانند؟

تقریباً از سال ۱۳۶۹ بود که با چند جلد مجله کاریکاتور آشنا شدم. تجربه‌ای بسیار جالب و شیرین بود و برایم لذتی بیشتر از نقاشی داشت؛ زیرا احساس می‌کردم که در آن‌ها پیامی است که بُرد آن از یک اثر هنری نیز فراتر می‌رود. این بود که فی‌البداهه شروع به کشیدن کاریکاتور کردم؛ آن‌چه را که دوست داشتم می‌کشیدم و از این هنر لذت می‌بردم.

می‌توانم بگویم کاریکاتورهایم ساده و بی‌پیرایه بودند. تا این‌که در سال ۱۳۷۲ به هنرستان رشته گرافیک پا گذاشتم و در آن‌جا با تکنیک‌های اجرایی بیشتری آشنا شدم و متعاقب آن به مسابقات بین‌المللی راه پیدا کردم. البته ناگفته نماند که خیلی‌ها تصور می‌کردند که کشیدن این‌گونه تصاویر یعنی خام‌دستی اما نتایج رقابت‌های مختلف داخلی و بین‌المللی چیز دیگری می‌گفت. من واقعاً عاشق کاریکاتور بودم و در دانشگاه هم هنر را با گرایش تصویرسازی و کاریکاتور ادامه دادم. تقریباً از ۱۷ سالگی معلم شدم و از ۲۲ سالگی تدریس در دانشگاه‌ها را آغاز کردم؛ ضمن این‌که در این میان کاریکاتورهای فراوانی نیز کشیدم. البته ناگفته نماند که در این راه نامهربانی‌ها و مرارت‌های بسیار دیدم اما ناملایمات در برابر عشق به کاریکاتور و تصویرسازی هیچ بودند. شوق به هنر کاریکاتور تمام زندگی‌م را تحت شعاع خود قرار داده بود.

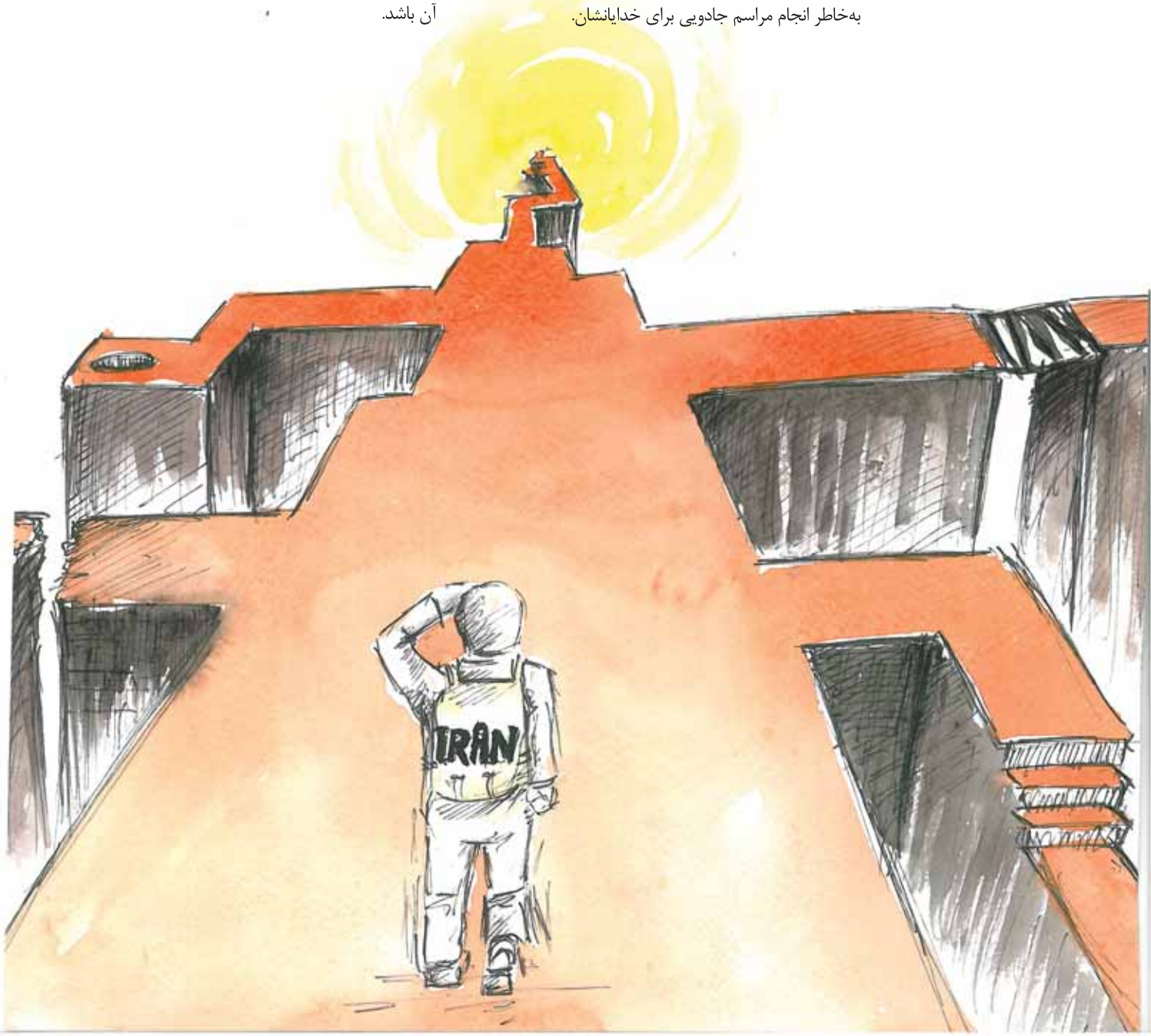
کاریکاتور چیست؟

کاریکاتور یکی از رشته‌های هنری است که زیرمجموعه هنرهای تجسمی بسان خیلی از رشته‌ها محسوب می‌شود. همه ما کم و بیش با کاریکاتور آشنایی داریم و به محض شنیدن این واژه متوجه خنده یا تمسخر یا چیزی مانند آن می‌شویم. از طرفی می‌دانیم که یکی از هنرهای جذاب و دیدنی است که به‌سادگی نمی‌توان از آن گذشت و نادیده‌اش گرفت. اما به راستی کاریکاتور چیست؟

کاریکاتور از ریشه واژه‌های ایتالیایی یعنی از «کاریکا» گرفته شده است. از پیشگامان این هنر نیز می‌توان به «دومیه» اشاره کرد. اما واقعیت این است که پیشینه این هنر به دوران قبل از تاریخ برمی‌گردد، زمانی که انسان‌های بدوی بر روی دیواره غارها به خلق تصاویر می‌پرداختند و حال چه با نیت شکار و چه به‌خاطر انجام مراسم جادویی برای خدایانشان.

در تصاویری که توسط بدویان (انسان‌های غارنشین که هنوز به دروازه‌های تمدن نرسیده بودند) خلق شده، حالتی از ایجاز و سادگی و اغراق وجود دارد و این امر در سایر آثار برجامانده از انسان‌ها در دوره‌های بعد مشهود هست؛ چه آثار ترسیمی و چه آثار حجمی که در قالب سفالینه‌ها و تندیس‌هایی به‌وجود آمده است. اما آن‌چه که در اکثر آن‌ها مشترک می‌نماید بحث ایجاز و خلاصه کردن یک تصویر در حد امکان و مورد دیگر اغراق و بزرگ‌نمایی در یک چیز است.

هنرمند معاصر نیز با استفاده از تکنیک‌های اجرایی و متدهای گوناگون و با بهره‌گیری از قانون ساده‌کردن تصویر و بزرگ‌نمایی در آن با توجه به مفاهیم موردنظر خود اقدام به خلق تصویر می‌کند که البته طنز و خنده نیز می‌تواند چاشنی آن باشد.

سیدعلی معراجی (متولد ۱۳۵۸ رشت) و تجارب آموزشی

- مدرس گرافیک و معماری هنرستان و پیش‌دانشگاهی
- مدرس دانشکده فنی میرزا کوچک صومعه‌سرا (کاردانی معماری)
- مدرس تربیت معلم بنت‌الهدی صدر گلسار رشت (کارشناسی گرافیک، امور تربیتی، آموزش ابتدایی)
- مدرس تربیت معلم امام علی (ع) رشت (آموزش ابتدایی)
- مدرس سفال‌گری و معرق‌سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی
- مدرس کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان ماسال
- مدرس کانون‌های هنری سازمان آموزش و پرورش
- مدرس ضمن خدمت فرهنگیان در سراسر استان
- مدرس سازمان آموزش و پرورش در کارگاه‌های تخصصی در اکثر شهرستان‌های گیلان
- مدرس مراکز آموزشی و تخصصی هنر و کنکور آموزشگاه آزاد هنری اداره ارشاد اسلامی
- مدرس انجمن هنرهای تجسمی شهرستان رودبار
- مدرس انجمن کاریکاتور استان گیلان و شهر رشت

کسب عناوین

- سرگروه هنر استان در پایه‌های مختلف تحصیلی در سازمان آموزش و پرورش استان گیلان (۶ سال)
- مسئول انجمن کاریکاتور استان گیلان (۶ سال)
- نفر برگزیده کشوری در رشته کاریکاتور (۱۳۸۴)
- نفر برگزیده کشوری در رشته فیلم‌نامه‌نویسی (۱۳۸۴)
- نفر برگزیده کشوری در رشته تصویرسازی «کاشان» (۱۳۸۱)
- نفر برگزیده در اولین جشنواره آثار تجسمی معلمان کشور (۱۳۸۱)
- پژوهش‌گر برتر جشنواره کشوری ادبیات بررسی تحلیل تصاویر کتاب‌های درسی (۱۳۸۶)
- رتبه سوم عکاسی دانشجویان کشور (۱۳۸۲)
- رتبه سوم استانی در رشته کارگردانی تئاتر (۱۳۸۱)
- رتبه اول استانی در رشته کاریکاتور در سال‌های ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸
- رتبه اول کاریکاتور در شهر رشت بیش از ۲۰ جشنواره
- مؤلف کتاب طنز نی نی ولگرد
- طراح دکور و گرافیسیت در سازمان‌های مختلف دولتی و غیردولتی در تهران و گیلان
- طراح دکور جشنواره‌های مختلف هنری - نظامی و تئاتر و خلق بیش از ۵۰ پوستر برای نهادهای مختلف

برای این معلم سخت‌کوش آرزوی توفیق بیشتر داریم و برخی از آثار او را در رشد هنر ارائه می‌کنیم.

